

Het aezin als aevandenis

Afgelopen week stak een vader zijn huis met zes kinderen in brand. Doet de Nederlandse overheid genoeg tegen ouders die hun kinderen mishandelen? Over brandende sigarettenpeuken, een jaar wachttijd en het taboe op staatsopvoeding.

Danielle Pinedo

Als kind had Karin Vermeulen (29) nachtmerries. Dan was ze getuige van marteling. Of stond ze in de frontlinie van een oorlog. „Er was dreiging”, herinnert ze zich. Gevaar. Angst. „Mijn onderbewuste draaide 's nachts overuren.” Maar ook overdag voelde zij zich niet veilig. Zodra haar vader de op-

zéggen dat hij het fijn vond als zij hem aanraakte. „Ik voelde zijn kwetsbaarheid heel goed aan. Dat gaf mij een machtsgevoel, maar het klopte niet.”

Dat haar leven thuis anders was dan dat van leeftijdsgenoten begon Vermeulen pas te dagen toen ze puber was. Met steeds meer tegenzin ging ze na schooltijd naar huis. En toen zij via haar huisarts in contact kwam met een psychiater – ze was zeventien – ontdekte zij hoeveel zij tekort was gekomen. „Als ik mijn ei kwijt wilde”, zegt Vermeulen, „moest ik zorgen dat ik een goed verhaal had. Ik moest veel moeite doen om aandacht en liefde van mijn moeder te krijgen.”

Wat Vermeulen overkwam heet kindermishandeling, al neemt ze de term zelf niet graag in de mond. „Dat riekt al snel naar daders en slachtoffers en ik denk niet graag in die termen. Ouders hebben óók hun voorgeschiedenis, vaak wéten ze gewoon niet beter.”

Maar in het standaardwerk over kindermishandeling – *Wie zal de opvoeders opvoeden? Kindermishandeling en het recht van het kind op persoonswording* (1999) – heet het overdag alleen achterlaten van een kind ‘fysieke verwaarlozing’. Wanneer de ene ouder meermalen minachtende opmerkingen maakt over de ander, het kind consequent genegeerd wordt of de ouderrol moet vervullen, is volgens auteur Jan Willems sprake van ‘emotionele maltraitering’.

Beide varianten vallen onder kindermishandeling, waartoe ook lichamelijke mishandeling (veelvuldig schoppen en slaan), lichamelijke verwaarlozing (ont-

politie de twintigjarige vader aan die de baby had mishandeld. Of de zaak-Rowena Rijkers: in augustus vorig jaar vond een visser bij Hoek van Holland haar hoofd. Het vierjarige meisje is volgens het openbaar ministerie door haar stiefvader en moeder mishandeld en uiteindelijk in stukken gesneden – komende week begint de rechtszaak. En afgelopen week nog het incident in Roermond. Een vader bekende dat hij na een ruzie met zijn vrouw het huis in brand had gestoken. Zes kinderen kwamen daarbij om.

Grote gedogen

Over kindermishandeling staat een ding wél vast. Burgers en hulpverleners vragen steeds sneller advies of raad als zij vermoeden dat een kind wordt mishandeld. Kwamen er bij de veertien Advies & Meldpunten Kindermishandeling (AMK's) in 1997 nog 8.438 telefoontjes binnen van bezorgde bureaus, leraren, en artsen, vorig jaar was dat aantal verdubbeld tot 16.791. Maar het is een misvatting op basis van deze cijfers te concluderen dat kindermishandeling in Nederland is toegenomen, zegt Gert van Harten, directeur van het AMK in Gelderland. „Nee, de bereidheid om over kindermishandeling te praten neemt langzaam toe. Het grote gedogen is voorbij.”

In de meeste gevallen (éénvijfde) gaat het om lichamelijke mishandeling. Hersenbeschadiging. Oogletsel. Oorschade. Gebroken botten, brandwonden, uitgedrukte sigarettenpeuken. Zo weet Van

het Landelijk Platform Jeugdzorg vorig jaar onderstreept dat: maar liefst 93 procent van de meldpunten vindt dat de wachttijden bij de overdracht van een mishandelingszaak door jeugdzorg of de Raad voor de Kindermishandeling „onaanvaardbaar” of „alarmerend” zijn.

In de praktijk blijkt dat het hulpaanbod weinig samenhangend is en sterk afhankelijk van personen. Daardoor kan mishandeling binnen een gezin soms jarenlang voortduren, omdat alle partijen ervan uitgaan dat ‘de andere instantie’ het probleem wel zal aankaarten. Zo was het Roermondse gezin al jaren bekend bij hulpverleners – de Riagg, de jeugdzorg, de kinderbescherming, ja zelfs bij de burgemeester. Ze waren er allemaal

Op het gebruik van de term ‘kindermishandeling’ rust zelfs onder hulpverleners een taboe

bij betrokken, maar „wat mensen doen, heb je niet in de hand”, reageerde de burgemeester begin deze week.

Opmerkelijk is dat het nieuwe kabinet een staatssecretaris van gezinszaken heeft aangesteld en in het ‘strategisch akkoord’ erkent dat kindermishandeling een maatschappelijk probleem is. Het kabinet streeft naar „een verbetering van preventie en repressie van kin-

doort volgens hulpverleners tot een risicogroep. Daarom krijgt ze wekelijks bezoek van een vrijwilliger van Home Start, een project dat is overgewaaid uit Groot-Brittannië. Vorig jaar bezochten 940 vrijwilligers van de organisatie elke week 1.410 gezinnen. Deze gezinnen hebben veel gemeen. Constanten zijn alleenstaand ouderschap, een slechte financiële situatie, alcohol- en drugsverslaving of ouders die in hun jeugd zelf mishandeld zijn.

„Hou is het nou met je?”, vraagt de vrijwilligster Ria Hulsmeijers aan Ikink.

„Hij ontkent het”, zucht Ikink, terwijl zij Hulsmeijers een koffiemok in handen drukt.

„Hij ontkent wat?”

„Dat hij Sjors verwekt heeft. Hij is zwaar in ontkenning.”

„Je hoort nooit wat van je ex?”

„Jawel, maar als hij komt, maakt hij problemen. Zelfs als ik er niet ben. Dan tref ik bij thuiskomst een kapotte wasmolen aan. Of een lekgeprikte fietsband.”

„Hij treitert...”

„Ja, Anton is geen lieverdje. Hij is klein van stuk, maar ontieligelijk agressief. En onvoorspelbaar. Ik ben wel eens bang dat hij de deur intrapt, Sjors uit de box grist en wegvlucht naar het buitenland.”

„Heb je daar aanwijzingen voor? Heeft hij daarmee gedreigd?”

„Nee. Maar hij doet er alles aan om mij op de kast te jagen. Koopt de kinderen om met dure cadeaus. Mama heeft geen

wil zich gewoont afreageren. Jij bent toch de volwassene?”

Ikink schudt haar hoofd. „Nee, dat lukt mij niet. Ik ben altijd moe, moe, moe. En geloof me, Chantal kan meedogenloos zijn. Juist als ik mij klein voel, pakt ze me. Ze weet mijn zwakke plek feilloos te vinden.”

Staatsopvoeding

Dat Home Start een van oorsprong buitenlands project is, is niet toevallig. In Nederland heerst van oudsher de opvatting dat opvoeding van kinderen geen overheidszaak is. Dat ingrijpen in opvoeding de rechten en vrijheden van ouders aantast. In vergelijking met andere westerse landen neemt Nederland daardoor een te afwachtende houding aan waar het de bescherming van kinderen betreft, zo concludeerde onderzoeker A. Veldkamp vorig jaar in zijn onderzoek *Over grenzen*. Waar België, Engeland, Ierland, Nieuw Zeeland en Duitsland hun aandacht de afgelopen jaren verlegden van *repressie* naar *preventie* van kindermishandeling, blijft de Nederlandse overheid krampachtig vasthouden aan de uit het begin van de twintigste eeuw stammende wetgeving over jeugdbescherming.

Anders dan in de Scandinavische landen is de ‘pedagogische tik’ in Nederland nog altijd niet verboden. En hebben artsen vooralsnog geen meldplicht als blijkt dat hun patiëntjes thuis mishandeld worden. Ook opvoedingsondersteuning wordt al snel als een ongewenste vorm van staatsbemoeienis beschouwd. En dat is jammer, vindt Veld-

Van God los

Over de gevolgen van kindermishandeling wordt ondertussen steeds meer bekend. Kindermishandeling kan op den duur leiden tot concentratieverlies, psychosomatische klachten, drugs- en alcoholverslaving, relatieproblemen en – in extreme gevallen – tot zelfmoord of een posttraumatische stressstoornis (PTSS). Ook zijn er de laatste jaren steeds meer aanwijzingen dat kindermishandeling de ontwikkeling van de hersenen negatief kan beïnvloeden. Amerikaanse onderzoekers stelden vast dat de linkerhersen helft van volwassenen die in hun jeugd mishandeld waren onvolledig ontwikkeld was, met als gevolg zowel cognitieve, sociaal-emotionele als gedragsmatige stoornissen.

Bij Karin Vermeulen werd, toen zij het

ouderlijk huis verlaten had, een zware depressie vastgesteld. „Ik had een kamer gehuurd in een oud, vies studentenhuis met allemaal kunstzinnige types. Ik voelde niets meer, at niets meer, hing de hele dag voor de tv en raakte verstrikt in destructieve relaties. Ik kopieerde wat ik al die jaren gezien had.” Van God los – zo omschrijft ze haar gevoel in die tijd. „Ik weet nog dat ik dacht: als er een pil is, slik ik hem. Ik voelde me zó nutteloos, leeg en donker in die tijd.”

Na een zes jaar lange conventionele therapie kwam Vermeulen in contact met een biodynamisch therapeute. „Die leerde mij dat je de pijn van toen eerst moet kunnen *voelen*, voor je schoon schip kunt maken. Dat was mijn redding, anders was ik er niet meer geweest.” Ze beschouwt zichzelf nu als

„een gevoelig, maar emotioneel rijk mens”.

In de winter trouwt Vermeulen met haar vriend en als alles volgens plan verloopt, krijgt zij volgend jaar haar eerste kind. „Mijn kinderen wil ik vooral openheid bijbrengen”, zegt zij gedecideerd. „Ik wil niet dezelfde fouten maken als mijn ouders.” Haar advies aan toekomstige ouders die als kind zelf mishandeld zijn: je bewust worden van je eigen pijn. „Dat is de enige manier om de cyclus te doorbreken.”

Om redenen van privacy zijn de namen van de gezinsleden in Hengelo en de studente gefingeerd.

OPVOEDEN OF ONDERWERPEN

"Gestruikeld met tikkertje," zegt Els. Of is zij misschien het slachtoffer van kindermishandeling?

De afkomst van de tikkertjes is vaak onbekend. Het kan zijn dat de tikkertjes al bij de geboorte aanwezig zijn. Het kan ook zijn dat de tikkertjes ontstaan door een infectie of een verwonding. Het kan ook zijn dat de tikkertjes ontstaan door een genetische afwijking. Het kan ook zijn dat de tikkertjes ontstaan door een trauma. Het kan ook zijn dat de tikkertjes ontstaan door een andere reden. Het is belangrijk om te weten dat tikkertjes vaak pijn doen en dat ze kunnen leiden tot ernstige complicaties. Het is daarom belangrijk om de tikkertjes te laten behandelen door een arts. Het is ook belangrijk om te weten dat tikkertjes vaak voorkomen bij kinderen met een aangeboren afwijking. Het is daarom belangrijk om de afwijking te laten behandelen door een arts. Het is ook belangrijk om te weten dat tikkertjes vaak voorkomen bij kinderen met een verwonding. Het is daarom belangrijk om de verwonding te laten behandelen door een arts. Het is ook belangrijk om te weten dat tikkertjes vaak voorkomen bij kinderen met een infectie. Het is daarom belangrijk om de infectie te laten behandelen door een arts. Het is ook belangrijk om te weten dat tikkertjes vaak voorkomen bij kinderen met een genetische afwijking. Het is daarom belangrijk om de afwijking te laten behandelen door een arts. Het is ook belangrijk om te weten dat tikkertjes vaak voorkomen bij kinderen met een trauma. Het is daarom belangrijk om het trauma te laten behandelen door een arts. Het is ook belangrijk om te weten dat tikkertjes vaak voorkomen bij kinderen met een andere reden. Het is daarom belangrijk om de reden te laten behandelen door een arts.

Kindermishandeling bestaet